

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Tractatvs De Præventionē Ivdiciali [!], Sev De Contentione Ivrisdictionvm

Tonduti, Pierre François de

Lvgdvni, M.DC.LXXIII.

Capvt VII. Præuentioni obstare euocationem causæ. ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98370](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98370)

10 sine salua facultate rectius agendi in praeiudicium iudicis, & per consequens notarij fieri non posse post litem contestatam, *littera dictam Auth. qui semel Cod. quomod. & quand. iud.* Nam ante litem contestatam poterit actor renunciare ad libitum solutis expensis, *Galerat. d. cap. 1 § 6. n. 6*

Ratio est, quia si admitteremus huiusmodi renunciationes post litem contestatam, eluderetur iudicis autoritas, & partes indebitè fatigari possent, *† com enim semel quis litem contestatus est, cogendus est in illa usque ad exitum permanere, Capalcan. decis. 1. de iudic. num. 16. vers. satis est: Barboz. in l. si constando 2 §. final. n. 25. vers. & est ratio. ff. solut. matrim.* Et sicut procurator efficitur Dominus litis per contestationem, ita & iudex lite contestata efficitur Dominus iurisdictionis in illa causa, & res non dicitur integra quoad iudicem cum quo etiam quasi contrahitur in iudicio, vt bene explicat *Monter. decis. Aragon. 22. num. 16. & sequent. usque ad fin.*

13 Ego totum hoc à iudicis arbitrio pendere censeo, qui si viderit renunciationem instantiae fieri absque animo calumniandi, vt potè quod actor in principio litis & antequam processus sit instructus, & factae multae expensae in prosecutione litis, & quod in effectu libellus sit ineptus, vel actio ineptè proposita; ita vt si postea processus portaretur ad indicandum, sequeretur sententia absolutoria ab observatione iudicij, saluo videlicet iure rectius agendi, admitteret tempestiuam renunciationem solutis expensis: si verò viderit renunciationem fieri malo animo, & cum intentione aduersarium fatigandi, veluti quod iam expensae fuerint hinc inde factae circa probationes, & processus sit instructus, vel fere instructus ad indicandum, tunc talem renunciationem non admittet. Et hoc est quod in effectu videtur voluisse *Cancer. loc. cit.* Quia enim ratione poterit iudex pro interesse suarum iportularum, vel notarius pro interesse suarum expensarum impedire ne actor, qui videt se male egisse, penitentia ductus bonam fidem agnoscat, & renunciando id faciat, quod iudex sua sententia facere debuisset: Sanè sicut in causa principali, is, qui se malam fouere causam agnoscat, potest liti & causae renunciare, nulla habita consideratione iudicis & notarij, vt supra dictum est, & tradunt Doctores in *d. l. postquam liti. C. de pact.* quidni eadem ratione admittetur renunciatio instantiae bona fide, & ex iusta causa facta, sperto interesse casualis iudicis vel notarij. *†* Quando enim agitur de interesse quod se habet ad esse, & non esse, & sic contingenter: illud non dicitur interesse considerabile, ad instar patris, qui non dicitur habere in contractu, interesse filij quando tale interesse est incertum, & potest adesse vel non, ex *Soc. sen. cons. 80. n. 19. vers. Praterca dico, vol. 4. Lamberteng. de Contract. cor. & c. Gloss. 10. n. 24. vbi dicunt patrem posse autoritatem filio contrahenti prestare, quando patris interesse est incertum, & casuale, dependens ex euentu incerto alicuius conditionis, quae potest aduenire vel non aduenire.*

Alia etiam est tacita renunciatio per desertionem litis, de qua inferius actum est, *cap. 3 § 3. n. 9.*

Dubitari autem hic potest, vtrum appellans possit ad libitum renunciare suae appellationi, ita vt per talem renunciationem lis & praeventio finiatur, quando appellatus non vult huic renunciationi consentire, sed ea non obstante vult appellationis causam prosequi.

Regula est, appellantem inuito appellato non posse renunciare appellationi, sed eius renuncia-

tionem non obstante posse appellatum causam prosequi: quam proponit *Surd. decis. 143. num. 3.* Potest enim appellatus adherere appellationi interpositae per appellantem, *l. ampliore, Cod. de appell.* *Burat. decis. 123. num. 8.* quod copiosius explicat distinguendo per plures calus, *Scacc. de appellat. quest. 17. limit. 2. n. 94. & seqq.*

Deserta autem appellatione, quaeritur vtrum praeventio iudicis appellationis obstat iudici primae instantiae, ita vt causa tractanda sit in tribunali iudicis appellationis, vel iudicis primae instantiae. Haec quaestio resoluitur inferius, *cap. 3 § 3. num. 3.* Videatur *decis. 746. n. 2. p. 2. recentior.*

De iure Communi non potest iudex de causa appellationis cognoscere, quin etiam cognoscat super desertione. *Veltr. in prax. lib. 8. cap. vlt. num. 9. vers. sic, sed hodie: in fine, Rota decis. 296. num. 6. part. 6. recentior.*

CAPVT VII.

ARGVMENTVM.

Praeventioni obstat euocationem causae.

De differentia inter euocationem, & appellationem. Euocatio quando fieri possit. Quis notarius scribere debeat in causa euocata siue in eadem ciuitate, siue in diuersa fiat euocatio. Quis notarius scribere debeat quando Superior causam committit alicui iudici ordinario. Quis tenetur portare acta primae causae post euocationem. Et plurima alia circa materiam euocationis causarum explicantur. De tacita Euocatione & inhibitionibus iudici factis de non procedendo in aliqua causa.

SVMMARIVM.

- 1 Referuntur *Dd.* de materia euocationis tractantes.
- 2 Causa miserabilium personarum euocari possunt.
- 3 Euocatio & appellatio à pari procedunt.
- 4 Euocatio est potentior appellatione, intellige vt num. 11.
- 5 Causa nondum cepta potest euocari.
- 6 Euocationis definitio explicatur.
- 7 Euocatio non nisi magna ex causa fieri potest nec generaliter in omnibus causis, sed in certa causa tantum.
- Varia enumerantur causae propter quas Superior potest concedere euocationem.
- 8 Causa ante litem ceptam euocata scribit *Graffarius curia* ad quam fit euocatio.
- 9 Notarius causae euocate ab eodem tribunali ad alium iudicem eiusdem tribunalis, suam causam retinet.
- Notarius semel in vna causa electus regulariter mutari non potest.
- 10 Differentia inter euocationem & appellationem.
- 11 Euocatio dicitur eadem lis, sed non appellatio.
- 12 De euocatione commissae extra ciuitatem, vel locum, in quo causa tractabatur.
- 13 Index ordinarius si procedat vti delegatus assumit notarium curiae delegantis.

14 Limita

- 14 *Limita nisi commissio esset tantum excitatus in-
iurisdictionis.*
- 15 *De euocatione facta ab vno tribunali ad aliud in
eadem ciuitate.*
- 16 *Rescriptum euocatorum si sit subreptitium, est ip-
so iure nullum.*
- 17 *Statim ubi superior incipit cognoscere de causa,
ligata sunt manus inferiorum.
Sed non reuocantur ea que ante tacitam istam
euocationem facta sunt.
Euocatio & inhibitiō facta parti vtrum Iudicem
afficiant.
Facta per superiorem inhibitione, si deinde dispu-
tando negotium ille causam remittat ad Cancel-
lariam, vel tribunal Principis, non censetur re-
uocata inhibitiō.*
- 18 *Rescriptum continens euocationem, siue iustum sit,
siue iniustum, est rimenandum.*
- 19 *Consuetudo quid obseruet in causis euocationum.*
- 20 *Acta omnia sunt exhibenda dum de viribus euo-
cationis agitur.*
- 21 *Si queratur vtrum causa sit eadem vel diuersa,
omnia acta sunt transportanda.*
- 22 *Euocatione valida existente, tota iurisditio cu-
ria euocata suspenditur in illa causa.*
- 23 *Quis teneatur portare acta post causa euocatio-
nem.*
- 24 *Sententia lata non visis actis causa euocata, est
nulla.*
- 25 *Clausula, quam & quas, non operatur nisi post
acta transportata.
Quis habeat potestatem causas euocandi.*

DE materia euocationis ad longum disce-
rere, mei non est instituti, sed qui Docto-
res de eius materia tractantes videre vo-
let, videat quæ tractantur in cap. *ut no-
strum*, § 6. de appellat. Rebuff. in consil. Reg. rom. 1.
tit. de euocat. fol. mibi 435. Lancel. de attent. cap. 10.
Marchesani. de commiss. vol. 2. tit. de commiss. euocat.
causar. fol. 268. & Velt. in prax. lib. 3. c. 9. ubi ponit
totam materiam euocationis, Ricc. collect. 2593.

Ad propositum nostrum tractandum est quis
scribere debeat in causa euocationis, an notarius seu
Graffarius qui scribebat ante euocationem, an vero
is, qui eligitur per eum qui euocationem obtinuit,
dummodo non sit partibus suspectus, & exemplum
peti potest a causa viduæ, vel alterius miserabilis
personæ, quæ ex privilegio *leg. unica, Cod. quand. im-
per. int. pupill. & vid.* (De quo inter ceteros fuit
Marchesani. loc. cit. fol. 395. & sequent.) petit cau-
sam à curia inferiori ad tribunal superius evocari
& similibus, in quibus queri potest quis scribere
debeat.

Et videtur dicendum quod in causa evocata, seu
per rescriptum, seu per decretum Superioris, ille qui
obtinet euocationem, habeat electionem notarij eo-
dem modo quo fieri solet apud nos in causa appel-
lationis, & tradit Boët. decis. 258. num. 1. vers. & in
causis. Gratian. discept. forens. cap. 167. num. 59. cum
appellatio, & euocatio à pari procedant; ad tradita
in d. cap. ut nostrum § 6. de appellat. & Immo euocatio
potentior est appellatione, & attentata post euoca-
tionem facta continent maius delictum: & sunt ma-
gis attentata, quam si fierent appellatione pendente,
Lancel. d. cap. 10. n. 3. & 9.

Sed tamen pro resolutione huius questionis
mihi serio cogitanti varij distinguendi casus oc-
currebant.

Primus casus est, quando causa quæ nondum erat

inchoata, per Superiorem euocatur, veluti si causa
quæ ex sui natura coram iudicibus curiæ ordinariæ
intentari debuisset, committitur tractanda de man-
dato Superioris in tribunali sacri Palatii Apostolici,
& quam euocationem causa nondum cõcepta fieri
posse verum est: nam licet Couat. pract. quest. dict.
cap. 9. num. 1. & Rebuff. in d. tit. de euocat. in prafat.
num. 9. definierint euocationem, vt sit translatio li-
tis pendentis ad tribunal superius absque pronoca-
tione facta, & tamen in definitione addendum est, vt
sit translatio litis pendentis, vel quæ pendere debe-
bat, hoc enim verius esse notauit Lancel. de attent.
d. cap. 10. num. 17. Gail. lib. 1. obseruat. cap. 41. n. 1.
vers. item euocata dicitur.

Fateor tamen non ita facile concedendas esse
huiusmodi euocationes, sed magnâ tantum existen-
te causâ, neque generaliter quemquam eximendum
esse à iurisdictione Ordinarij, sed dumtaxat in certa
causâ, & illa durante, ne membra à capite separen-
tur, vt dicit Marchesani. loc. cit. part. 2. de euocat. nu-
mero 67. & 70. fol. 279. Tapia in dec. 1. Regni Sicil.
num. 12. & sequent.

Inter ceteras autem causas ob quas concedi po-
test euocatio causâ, sequentes numerantur, nempe
utilitas publica, grauitas, & magnitudo causæ, Iudi-
cis legitima suspicio, & similes. Rebuff. in consil.
Reg. rom. 1. tit. de euocat. in prafat. quest. 6. num. 57. &
quest. 7. num. 66. Regulariter autem euocatio sine
causâ concedi non debet, vt mox dictum est: & vltra
citatos probat Cyriac. Nig. controuers. § 15. num. 1.
vel propter negligentiam Iudicis qui de causa co-
gnolcit, Cyriac. controuers. 413. n. 35.

Hoc igitur casu, quando causa nondum pendens
committitur cognoscenda in curia superiori, certifi-
sumum est notarium curiæ ordinariæ in illa causâ
scribere non posse, cum per euocationem suspensa
sit tota iurisditio ordinaria, & per consequens fa-
cultas scribendi sublata notario illius curiæ, sicut
sublata principali tollitur accessorium, præsertim
cum tota iurisditio sit deuoluta ad curiam Supe-
rioris, & per consequens notarius illius scribere de-
beat, vt supra dictum est ad trad. in d. cap. quoniam
contra, de probat.

Secundus casus est quando tractatur de causâ iam
cepta in vno tribunali coram vno iudice, quæ præ-
uia euocatione cognoscenda delegatur in eadem
ciuitate, alteri tamen iudici eiusdem tribunalis,
veluti si causa coram vno commissario pendens, al-
teri præuia euocatione committeretur, & tunc quia
commissio, fit in eodem tribunali in quo idem no-
tarius habet officium, concludendum est, ex gene-
rali regula superius proposita per talem euocatio-
nem non fieri præiudicium notario, qui in causâ
euocata scribere cepit, & ideo ipsum continuare
debere vsque ad sententiam & appellationem. Et
generaliter Notarius semel electus in illa causâ mu-
tari non debet, vt probat Cyriac. Nig. dicta controu.
§ 15. num. 8. & Ratio est, quia euocatio nihil aliud
est quam translatio causæ, in quo differt ab appel-
latione, quæ præsupponit litem esse finitâ, cum ta-
men euocatio præsupponat litem pendere, aut pen-
dere debere, quam differentiam inter ceteras quas
refert inter appellationem, & euocationem, agnoscit
Rebuff. dict. tit. de euocat. artic. 1. num. 96. fol. 448.
& sic satisfactum dubio superius proposito, numero 4.
& quia non negamus euocationem potentius ar-
ctare, sed dicimus causam appellationis esse no-
nam litem, euocationis vero esse eandem licet trans-
latam.

Tertius casus est quando euocatio fit ad aliud
tribunal

tribunal alterius ciuitatis, v.gr. si causa pendens in Comitatu venafino euocetur ad Ciuitatem Auen. quod quomodo, & quando fieri possit nunc non discutio, & hoc casu nullum & dubium quin vnus ex notariis Curiae Auenion. in qua causa euocata commissa est, assumi debeat; cum notarius tribunalis à quo fit euocatio nullum habeat officium in curia in qua euocatio commissa reperitur.

13 Sed quæres, quid si ista causa sic euocata committeretur vni ex Dominis iudicibus curiae ordinariae Ciuitatis Auenion. ex qua curia assumendus erit notarius; Responderetur assumendum esse notarium ex illis, qui habent officium in tribunali Superioris delegantis, quia delegatus representat delegantem, & quicquid facit delegatus, dicitur fieri à delegante, & ideo notarium assumendum esse in curia delegantis bene comprobatur Gratian. *discept. forens.*

14 c. 167. n. 56. ¶ qui tamen hoc limitat num. 58. nisi ageretur de commissione excitatiua iurisdictionis, quod verissimum est, quia tunc iudex non procedit vti delegatus, sed tanquam ordinarius, & sic Grassarius curiae ordinariae adhiberi debet: in dubio autem commissio praesumitur excitatiua iurisdictionis ordinariae, cap. licet 12. cum ibi not. de off. iud. Ordin. Menoch. lib. 2. praef. 16. n. 24.

15 Quartus casus est quando euocatio fit ab vno tribunali ad aliud & in eadem Ciuitate: & hoc casu distinguendum existimo, aut enim euocatio iam fuit sortita effectum, aut non fuit sortita, sed de eius viribus coram Superiore disputatur.

In hoc posteriori casu pro Grassario primae curiae dubium facit, quia si opponatur rescriptum euocatorium esse subreptitium, causa remanet semper apud primum iudicem, quamvis enim alia rescripta si pars nihil opponat, licet subreptitia sint, subsistat, & processus vigore illorum facti, si non excipiatur, 16 iurisdictionem & potestatem tribuant. ¶ Aliud tamen dicendum est in rescripto euocatorio, quod ipso iure nullum est si per subreptionem obtentum fuerit, ita vt non videatur extincta iurdictio quando de rescripti subreptione disputatur: ex traditis per Vant. in tract. de nullis. rit. de nullis. ex defect. iurisd. deleg. n. 60. & in tit. quib. mod. sent. null. repar. poss. n. 59. Et non solum per tale rescriptum subreptitium causa non censetur auocata, sed etiam rescriptum & omnia coram nouo iudice facta, sunt ipso iure nulla. Vestr. in prax. lib. 3. c. 9. n. 6.

His tamen non obstantibus existimo de rigore iuris Grassarium primae curiae scribere non posse, sed solum Grassarium curiae euocantis, quia cum causa tractetur coram Superiore, & in tribunali in quo Grassarius curiae ordinariae non habet officium, in ea scribere non potest, per regulam generalem superius traditam, quod qui non habet officium in aliqua curia in ea scribere non potest: licet enim sint omnes Grassarii Principis, sunt tamen Grassarii habentes potestatem limitatam, & restrictam ad certam curiam, & sicut Grassarius curiae Superioris, non potest se immiscere de causis, quae ventilantur in curia inferiori, pari ratione Grassarius curiae inferioris non potest se immiscere de negotiis, quae tractantur in Superiori tribunali. Et ratio est, ¶ quia ex eo quod Superior incipit cognoscere de aliqua causa etiam pendente coram inferiori, statim per illam manus appositionem sunt ligatae manus iudicis inferioris quoad ipsas partes litigantes, cap. licet, de off. deleg. & can. quamuis, l. 9. 6. Franc. in d. cap. vt nostrum 56. n. 9. vbi dicit hanc esse differentiam inter expressam euocationem, & tacitam quae fit per manus appositionem, vt expressa liget manus iudicis, & totius

Sanlegerus de Praeuent. Iudic.

tribunalis inferioris, tam quoad partes litigantes quam quoad tertium, tacita vero tantum quoad ipsas partes litigantes, non autem quoad tertium, & ideo non obitante tacita euocatione posset vnus ex litigantibus agere contra tertium. Licet enim dubitari nequeat quin auocatio causae, non solum expressae, sed etiam tacite fieri possit, veluti si Superior causam vni delegatam alteri iudici committat, quia per talem commissionem censetur reuocare facultatem primo delegato concessam: Rota dec. 6. de rescriptis. in Nouis. Lancell. de attent. p. 2. c. 10. n. 55. Tamen per huiusmodi tacitam euocationem, imo nec per expressam non reuocantur acta ante illam facta in illa causa, vt probat Grat. *discept. forens.* c. 98. l. 1. n. 4.

Sed quaeritur vtrum intimatio euocationis, & inhibitio facta parti afficiat Iudicem, vt illius processus postea factus declaretur nullus: Distinguendum existimo; aut enim Iudex aliquid facit ex officio, aut ad instantiam partis, cui auocatio & inhibitio fuit intimata. Primo casu, non annullantur gesta, quia ex scientia partis nihil inferitur ad scientiam Iudicis in materia attentatorum, Lancell. de attentat. lit. pend. par. 2. cap. 12. ampliat. 15. num. 26. post Franc. in cap. si iustus metus 73. num. 50. de appellat. Secundo casu, si iudex aliquid decernat ad instantiam partis inhibita, processura dicitur attentatoria: Lancellor. de attentat. post inhib. ampliat. 59. Ludouil. decif. 360. Rot. decif. 296. num. 9. part. 6. recentior.

Praeterea quaeritur si Iudex superior inferiori inhibuerit, & deinde disputando super illa causa idem Superior causam remiserit ad Cancellariam, vel ad sacram Congregationem Concilij Urbis, vtrum daret inhibitiō? Respondendum est durare inhibitionem: quia licet Iudex superior dum causam remittit ad superius tribunal, videatur se abdicare iurisdictionem, tamen remanet effectus inhibitionis iam consummatus; & sicut relatio, ita & remissio sola ad Principem causat attentata: ita praecise Lancellor. de attent. post inhib. ampliat. 21. per rot. ¶ Et sane 18 certum est, rescriptum Principis continens causae euocationem, siue iustum, siue iniustum, semper timendum esse; & per illud, cum procedat à Superiore, siue iustum, siue iniustum sit, iurisdictionem inferioris suspendi, nec posse nisi per superiorem reuocari, Marchesani in tract. de commiss. euocationis causar. §. 3. numero 4. fol. 328. Quod verum est si rescriptum huiusmodi fuerit praesentatum iudici autē sententiam, nam sententia & processura tenet ante praesentationem rescripti euocatorij, Castrenf. in l. 1. Cod. vt lit. pend. num. 3. quando euocatio fuit facta ad instantiam partis, quia parte non vtente, commissio non suffragatur, Lancell. de attent. cap. 10. num. 4. Et ita intellige quae diximus supra cap. 1. num. 22.

Sed tamen de consuetudine videtur aliter fieri, & 19 vtrumque notarium cumulatim scribere decretum Superioris, donec quaestio super validitate, vel invaliditate euocationis fuerit terminata: quia interim videntur remanere quaedam reliquiae prioris iurisdictionis, & per consequens officij ex illa dependentis: praesertim vero quia Grassarius primae curiae euocata debet Superiorem informare de statu causae, & sic illius praesentia videtur necessaria.

Si tamen super euocatione longior processus institueretur & disputatio, crederem eo casu solum notarium curiae euocationis scribere debere, hoc saluo, quod Grassarius curiae euocata teneretur acta sua exhibere: sicut in simili ¶ quando disputatur 20

vtum

utrum eadem, vel diuersæ sint causæ, decisum fuit omnia acta esse transportanda, vt apud Marchef. *de commiss. lib. 3. de commiss. nullit. sanat. decis. 43. num. 3. fol. 118.*

22 Si vero semel decisum fuerit euocationem suam debere fortiri effectum, tollitur omnino iurisdic- tio iudicis inferioris, & per consequens Graffarij Curia illius, vt tradunt omnes Scribentes in *d. cap. no- strum, de appell. conquefcit enim omnis inferior iurisdic- tio post causam ad supremum tribunal euoca- tam, Menoch. conf. 301. num. 44.* Intellige prædicta iuxta statutum Auenionense *lib. 2. rubr. 27. articul. vnico*, videlicet dummodo euocatio fiat ante causæ conclusionem, vel ordinationem de portando pro- cessum.

23 Sed hic incidenter quæritur quis teneatur post euocationem causæ transportare acta primæ instan- tiæ? Respondeo illum, qui vult procedere in causa teneri omnia acta prioris iudicij transportare, & sententiam non transportatis actis causæ euocatæ, esse nullam, quia licet quando quælibet ex parti- bus facit suum processum separatim, iudex possit procedere super actis ab vna parte productis, si alia fuerit negligens in producendo; tamen quan- do vnus inter partes compilatus fuit processus, ille communis efficitur inter vtramque partem, & re- manet penes notarium qui est custos actorum.

24 Illo casu si iudex euocationis non viderit acta in- stantiæ euocatæ, nulliter procedit, & stante negli- gentia vnus ex partibus in producendo, alia pars potest habere acta, & satisfacere dispositioni iuris, quod vult vt iudex procedat visis actis, vt testatur Coccin. *decis. Rot. Rom. 424. per tot. & tradit eadem Rot. decis. 184. n. 8. p. 7. recentior.*

Quod procedit quamuis in commissione adesset clausula *quam & quas*, cuius vigore procedi potest vt in prima, quia illa clausula non operatur ante transportationem actorum, *Rot. decis. 210. n. 5. ver- sic. nec poterat, par. 3. recentior.*

Sed nos alio vtimur remedio. Nam quemadmo- dum in causa appellationis, ita & in causa euocatio- nis curamus assignari ei, qui euocationem obtinuit, dilationem ad portandum acta causæ euocatæ, quæ elapsa, si acta non transportauerit, causæ ad primum iudicem remittitur. Nisi malit euocatus præuenien- do acta portare pro faciliiori causæ expeditione, *Ex statuto lib. 2. rub. 23. art. 9.*

Sed hic opportunè quæritur quis habeat ius auo- candi causas ad se? Respondeo, quod licet aliqui DD. asserant ius euocandi causas competere solum habentibus supremam potestatem; tamen verius est facultatem euocandi competere iis omnibus qui ha- bent ius causas committendi: *Rot. decis. 209. n. 12. & 13. par. 5. recentior.*

CAPVT VIII.

ARGVMENTVM.

Vtrum causa dicatur præuenta, si quis in- tenta uerit remedium *l. diffamari, C. de In- genu. manumiss. & l. si contendat, ff. de fide- iussor.* Quando hæc remedia locum ha- beant, & quomodo inter se differant. De iactationibus. Quis dicatur in illis actor originarius, & quis iudicem vel notariū eligat. Et quod hæc electio pertineat ad

citatum. Quis eligat iudicem, vel nota- rium in causa rescissionis contractus. Et utrum iudex qui fuit deputatus in causa præparatorij, debeat esse iudex iudicij præparati.

SVMMARIVM.

- 1 De remedio *l. diffamari*, Cod. de Ingen. manu- miss. & *l. si contendat, ff. de fideiuss.* Et quando hæc remedia locum habeant, & quomodo inter se differant.
- 2 Statutum Auenion. de moder. inhibit. art. 5. ubi tractat de causis iactationum, explicatur.
- 3 Obriens inhibitiones super iactationibus dicitur reus originarius, & non actor.
- 4 Electio iudicis non datur agenti ex remedio *l. dif- famari*, Cod. de Ingen. manumiss. Vtrum semper sit verum quod iudex præparatorij debeat esse iudex præparati.
- 5 In causa rescissionis contractus agens eligit iudi- cem & tribunal competens.
- 6 Fallit si causa rescissionis non obstat contractus executioni.

SCIENDVM est duo prodita esse reme- dia illi, qui timet in sua possessione, vel aliquo iure molestari. Alterum est ex *l. si contendat, ff. de fideiuss.* per quam com- munitè DD. tenent licere Reo petere à iudice, vt pronuntiet sibi exceptionem competere, seque libe- rum esse ab ea actione, quam aduersarius intentare intendit. Alterum vero, ex *d. l. diffamari*, Cod. de in- gen. manumiss. quo agitur, vt pronuntietur nullum ius diffamanti competere aduersus diffamatum in eo in quo ipsum diffamauit: & sic in hoc secundo remedio debet constare in primis de diffamazione, quod non est necesse in remedio *dict. leg. si contenda-* quod propterea vtilius esse dicitur, vt explicat Cane. *lib. 3. variar. resolut. cap. 1. numero 53. & se- quentib.* Et plures differentias inter vtrumque reme- dium asserit Marchefan. *lib. 3. in tit. de commiss. iactat. num. 85.*

Hoc ita præsupposito, quæritur utrum si ille, qui intentauit remedium dictarum legum, seu alterius ipsarum, possit eligere notarium qui scribat in tota causa.

Quæstio ista reperitur decisa per Statutum nostrum, *lib. 2. rubr. 14. de Moder. inhibit. art. 5.* ubi cauetur quod in similibus causis iactationum, etiam si adie- ctæ fuerint inhibitiones de non aliò trahendo, inhi- bitus possit non obstante inhibitione ad libitum ex- periri de iuribus suis coram quocunque iudice com- petente, & alio notario scribente.

In terminis iuris communis res difficultate caret; quia qui obtinet similes inhibitiones super iacta- tionibus, est reus originarius, & non habetur pro actore nisi quoad illam primam petitionem, post ipsam vero habetur pro reo. Ex Cane. *dict. cap. 1. num. 61.* Argel. *de Legit. Contradict. q. 3. art. 6. num. 190.* ideo debet agere coram iudice illius, quem in ius vocare contendit, vt bene explicat Gratian. *dis- cept. forens. cap. 85. per tot.*

Et si is qui ea ratione in ius vocatus fuit plures haberet iudices, non daretur electio agenti ex reme- dio dictarum legum, coram quo iudice conuenire mallet; sed electio spectat ad eum qui citatus fuit, Cou. *lib. 1. var. resolut. c. 18. n. 6.* post Socin. *sen. cons. 94. vol. 3.* quia comparitio illius qui per istud reme- dium